

De eerste steen

E. Lamberink en E. Wolbink

Enige tijd geleden werd ik benaderd door de jongste amateurhistoricus van Hardenberg: Erik Lamberink. Deze dertienjarige scholier is bevlogen bezig met de geschiedenis van met name het oude kerkdorp Heemse. Hij belde mij over een 'vondst' en wilde graag informatie. Vervolgens deed hij aanvullend onderzoek en publiceerde erover in zijn eigen digitale nieuwsbrief De Weidebode:

Deze steen werd op 22 juli 1867 gelegd als eerste steen voor een galerij aan de Christelijk Afgescheiden Kerk. Ds. Jodocus Freerks Petersen mocht de plichtigheid verrichten. Hij stond van 1866 tot 1869 in Heemse. In 1903 werd een nieuw kerkgebouw betrokken, de Weidebuurtkerk, en werd de oude kerk verbouwd tot kostershuis

voor Klement die al jarenlang koster was. In de jaren '70 werd dit gebouw gesloopt en vervangen door een pastorie. De steen is toen waarschijnlijk terecht gekomen aan de overkant van de straat. Hier werd later een woning gebouwd. Toen een nieuwe bewoner in 2008 de vloer liet vervangen, vond hij de steen. Deze heeft toen een tijd in de achtertuin gestaan. Onlangs kwam ik bij hem en liet hij mij de steen zien. Met de buurman had hij al gesproken over waar de steen toch vandaan zou komen, maar toen ik contact opnam met E. Wolbink van het Gemeentearchief werd het duidelijk. De steen heeft een tijd onderdak gehad in een schuur en is toen naar het museum gebracht. Nu is hij te bewonderen in de R.S.H. Bakkerzaal op de bovenverdieping.

De informatie die we in de gemeentelijke kadastrale registers vonden, was niet geheel bevredigend. Deze registers bevatten minder informatie dan de exemplaren die van oudsher bij het kadaster zelf werden bijgehouden. Nader onderzoek, verricht door Jan Wigger, archivaris verbonden aan het Historisch Centrum Overijssel in Zwolle, was dan ook nodig. De resultaten daarvan wierpen een iets ander licht op de zaak. Wigger, als geen ander thuis in het kadastraal archief, moest ook even flink 'graven' om de onderste steen boven te krijgen.

Prentbriefkaart van de in 1903 gebouwde gereformeerde kerk. Links ervan zien we de voormalige, uit 1867 daterende, kerk die later dienst deed als kosterij. Rechts naast de kerk staat de pastorie die ook in 1867 werd gebouwd.

Hij vond in de registers dat op 22 december 1840 de onderhandse overdracht plaats vond van de percelen B-1197 en B-1198 in Heemse. Die percelen waren ingeschreven als bouwland en een huis met erf. Hendrik Lenters Jzn. had ze voor 1600 gulden verkocht aan Hendrik Timmerman en Marten Dunnewind. Op deze gronden van Timmerman en Dunnewind werden in 1847 een kerkhuis en een pastorie gesticht.

Bij de inschrijving van de onderhandse akte in de kadastrale registers was door de heren echter verzuimd om door te geven dat ze de gronden hadden aangekocht als kerkmeesters van de Christelijk Gereformeerde gemeente, de afgescheiden kerk te Heemse. Die onduidelijke situatie werd pas in 1872 gecorrigeerd. Toen werden de percelen op naam gesteld van de kerkgemeente.

Het zojuist vermelde kerkhuis werd in 1867, dus slechts twintig jaar later, alweer afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Zodoende kunnen we nu met stelligheid zeggen dat de 'eerste steen', zoals hierboven door Erik beschreven, toe te schrijven is aan de in 1867 gebouwde nieuwe kerk.

